

промисловими підприємствами (порівняно з 2000р. цей показник збільшився майже у 7 разів). Найбільша кількість створених високих технологій призначена для впровадження у переробній промисловості – 47,2%, у галузі досліджень і розробок – 29,1%, у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 2,5%, у добувній промисловості – 2,0%, на підприємствах транспорту та зв'язку – 2,0% [2, с.281-282].

Цілком зрозуміло, що зазначені групи повною мірою не відображають всієї глибини досліджуваних явищ та процесів, але характеризують перебіг економічних процесів на тлі забезпечення сталого розвитку. В цілому, інноваційні процеси в Україні характеризуються як нестійкі й позбавлені чітких довгострокових стимулів. Разом з тим, потенціал та основні чинники України, за умови їх ефективного використання і вдосконалення, дозволяють забезпечити оптимальні темпи економічного зростання, підвищення життєвого рівня та вихід на глобальні ринки інноваційної продукції.

Література: 1. Державна служба статистики України. [Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>] 2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К., 2012. – 305с. 3. Структурні зміни та економічний розвиток України / Геєць В.М., Шинкарук Л.В., Артёмова Т.І. та ін. – К., 2011. – 696 с. 4. Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies. – United Nations: New York, 2007 [Режим доступу: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/guidelines.pdf>] 5. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011 // [Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/oeecdsciencetechnologyandindustryscoreboard2011innovationandgrowthknowledgeconomies.htm#toc>]

Єгоров В.О.,

*к.е.н., доцент кафедри економічної теорії КНУ ім. Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна*

СОЦІАЛЬНО – ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Якість економічного зростання може бути різною в залежності від практичних заходів і напрямків використання отриманого приросту ВВП/ВНП в країні впродовж певного періоду. Концепція сталого розвитку дозволяє узгодити кількісне збільшення масштабів економіки із прогресивними змінами у системі суспільних відносин, забезпечити соціально-економічний розвиток. Перш за все, йдеться про підвищення добробуту і життєвих стандартів людини, про контрольованість екологічних наслідків інтенсивного використання природних ресурсів, про створення кращих соціальних умов задоволення нематеріальних потреб населення [3, с.8-26].

Існуючі дослідження кореляції між зростанням ВВП/ВНП та змінами параметрів сталості довкілля і зміною показників людського розвитку свідчать про суттєву залежність останніх від результатів суспільного виробництва. Однак, ступінь кореляції може бути різною залежно від рівня економічного розвитку країни та її належності до групи індустріально розвинутих країн, країн, що розвиваються або транзитивних економік. Узагальнюючи, можна зробити висновок, що позитивна кореляція спостерігається між динамікою ВВП/ВНП та показниками очікуваної тривалості життя, дитячої смертності, бідності, вирівнювання доходів. Негативна кореляція домінує при порівнянні екологічних наслідків економічного зростання: збільшення ВВП/ВНП погіршує показники забруднення води і емісії шкідливих газів у атмосферу [1, с.34-39].

Невипадково, очевидно, основний фокус досліджень теорії та практики сталого розвитку у 90-х роках минулого століття був зосереджений саме на негативних екологічних наслідках економічного зростання, з акцентом на індустріально розвинені країни. Соціальна складова сталого розвитку розглядалася більше в контексті проблем менш економічно розвинених країн. Часто дослідження звужувалася до матеріально-фізіологічних аспектів людського розвитку, ігноруючи аналіз значної групи показників соціального розвитку.

Якщо такий підхід повною мірою виправданий щодо проблем сталого розвитку країн, що розвиваються, то навряд чи може бути застосованим до аналізу завдань і шляхів реалізації політики сталого розвитку у країнах перехідної економіки із специфічними суперечностями і диспропорціями соціально-економічного розвитку, зокрема, і в Україні. Останнім часом спостерігається активізація інтересу до соціально – інституційної складової сталого розвитку

країн, що, на наш погляд, є об'єктивним свідченням зростання її значення при досягненні середніх і високих показників ВНД на душу населення [2, с. 463-474].

Сформована методологічна та статистична база дослідження сталого розвитку в Україні надає широкі можливості визначення якісних і кількісних параметрів досягнутого рівня соціального прогресу і соціальної захищеності, здійснення порівняльного аналізу і розробки пріоритетних напрямків соціальної політики [4]. Індекс сталого розвитку, як інтегральний узагальнюючий показник, спирається на три ключових індекси, кожен з яких детально характеризує одну з трьох сфер суспільного прогресу – економічну, екологічну, соціально-інституціональну, і може бути представлений функцією: $I_{sd} = f(I_{ec}, I_e, I_s)$.

Прискіпливий аналіз контенту останнього індексу – індексу соціально – інституціонального розвитку для України дозволяє охарактеризувати його, як структурно збалансований з огляду на завдання національної оцінки транзитивних економік і з огляду на можливість глобальних порівнянь. Уяву про наповнення індексу дає наступна таблиця.

Таблиця

Категорії політики та індикатори оцінювання соціально-інституціонального виміру в контексті сталого розвитку регіонів України [4, с.11]

<i>Індекс соціально - інституціонального виміру</i>	
<i>Категорії політики</i>	<i>Індикатори</i>
I. Суспільство, засноване на знаннях	1. Інтелектуальні активи суспільства. 2. Перспективність розвитку суспільства. 3. Якість розвитку суспільства.
II. Розвиток людського потенціалу	4. Розвиток здоров'я та фізичного виховання. 5. Рівень освіти. 6. Демографічний розвиток. 7. Ринок праці. 8. Економічна складова людського розвитку.
III. Інституціональний розвиток	9. Політична свідомість. 10. Вплив релігійних інституцій. 11. Ефективність державної влади.
VI. Якість життя	12. Відпочинок і культура людей. 13. Стан навколишнього середовища. 14. Свобода людей. 15. Стан соціальної інфраструктури. 16. Ризики та безпека життя.

Правильне визначення сфер і критеріїв соціального прогресу і формування відповідної національної програми не забезпечують реалізації сформульованих завдань. Визначальним залишається впровадження механізму управління, зокрема, - оперативного контролю та корекції заходів і результатів соціально-інституціонального розвитку. В цьому механізмі можуть бути задіяні як державні інституції, так і недержавні організації.

Необхідно звернути також увагу, що головним чинником нестійкого економічного розвитку України і ознакою її перехідного стану залишається nereформована соціально-політична структура суспільства. Її основні негативні характеристики визначають пріоритети і першочергові завдання у сфері соціально-інституціональних перетворень. Серед основних можна назвати: - системність державотворення, визначення принципових орієнтирів розвитку держави; - формування національної ідеї та базових цінностей для консолідації нації; - забезпечення принципів народовладдя, демократії і свободи, задекларованих у Конституції; - створення передумов пріоритетного розвитку національної культури, освіти науки; - створення ефективного суспільного механізму подолання корупції і злочинності; - забезпечення верховенства права і дієвості судочинства; - законодавче гарантування права громадських організацій впливати на політику держави.

Література: 1. Якість економічного зростання: Пер. з англ./В.Томас, М.Дайлами, А.Дарешвар та ін. – К.: Видавництво «Основи», 2002.-350с. 2. Майер Дж., Раух Дж., Філіпенко А. Основні проблеми економіки розвитку.- К.: Либідь, 2003. – 688с. 3. Dwight H. Perkins, Steven Radelet, Donald Snodgrass, Malkolm Gillis,

Michael Roemer. Economics of Development, 5-th edition. W.W.Norton & company. 2001. – 761 p. 4. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: У 2 ч. / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М. З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. – 216 с.

Загвойська Л.Д.,
к.е.н., доцент кафедри екологічної економіки,
Шпек М.В.,
аспірант НЛТУ України,
м. Львів, Україна

ВПЛИВ ПРОДУКЦІЇ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА НАКОПИЧЕННЯ CO₂ В АТМОСФЕРІ

Синергія економічної та довкільної криз робить перехід до сталого розвитку невідкладною і безальтернативною стратегією розвитку людства. Проблема зменшення викидів вуглецю в умовах зміни клімату набула виняткового значення. На жаль, експерти констатують, що жодні протоколи і квоти не дали бажаних результатів і найдієвішим способом зменшення викидів парникових газів є зацікавлення бізнесу через інтерналізацію зовнішніх витрат.

Безперечно, деревообробне виробництво не здійснює значних викидів CO₂ на відміну від видобувного, металургійного чи хімічного. Проте ефективне використання виробів із деревини має неабиякий вплив на концентрацію вуглецю в атмосфері. За висновками експертних досліджень використання у будівництві продукції з деревини, отриманої за умов сталого ведення лісового господарства, створює значно менші викиди парникових газів, аніж використання недерев'яних аналогів: бетонних, металевих чи пластмасових матеріалів [1]. А зниження рівня цих газів є ключовим чинником стабілізації і пом'якшенні змін клімату. Зокрема, за дослідженнями канадської організації *FPInnovations* використання виробів з деревини у будівництві може суттєво змінити баланс вуглецю шляхом:

1) зменшення споживання викопного палива у виробництві. За даними ІРСС збільшення вмісту CO₂ в атмосфері найбільшою мірою спричиняє вуглець, який виділяється при використанні викопного палива. Аналіз *“from cradle to grave”* показує, що вироби з деревини потребують значно меншої кількості енергії, ніж її потрібно для продукування функціонально еквівалентної кількості металу, бетону або цегли. Крім того, значна частина енергії в деревообробному виробництві продукується з біомаси [1] (рис. 1).

Прямі річні викиди парникових газів від спалювання викопного палива в лісовій промисловості сягають близько 270 млн. тонн (0,9% глобальних викидів CO₂), а непрямі – 190 млн. тонн. У сукупності це складає близько 1,6% світових викидів [2].

Дерев'яне будинко-будування знижує викиди парникових газів у порівнянні з альтернативними сис-темами будівництва. Використання деревини в житловому будівництві США скорочує викиди парникових газів на 9,6 млн. тонн CO₂ щороку. Відповідне заощадження енергії становить приблизно 132 млн. ГДж в рік (22% енергії і 27% викидів парникових газів, пов'язаних із виробничими етапами життєвого циклу житлових будинків у США) [3].

2) накопичення CO₂ у виробах. Деревина в сухій вазі зберігає близько 50 % вуглецю, який дерево поглинуло в процесі фотосинтезу за час свого росту. Таким чином, вироби з деревини фізично зберігають вуглець, який раніше був атмосферним парниковим газом.

3) запобігання частині викидів від спалювання викопного палива за рахунок його заміщення біомасою. Вироби з деревини в кінці їхнього терміну служби й істотні залишки біомаси в результаті заготівлі та перероблення деревини можна використовувати як біопаливо, щоб замінити викопні види палива та уникнути викидів від їх спалювання. Проте визначити переваги від використання залишків виробництва дерев'яних виробів не просто, адже, згідно досліджень, відновлення та спалювання біомаси побічних продуктів деревообробної галузі має неоднозначний вплив на життєвий цикл вуглецю.